

ВЪЗПРОИЗВОДСТВО НА НАСЕЛЕНИЕТО В БЪЛГАРИЯ *

Ил. Бояджиев

Населението, по-точно неговата трудоспособна част, съставлява главната производителна сила на обществото. Населението обаче не е само елемент на производителните сили, а и носител на всички обществени явления, които се отнасят както до икономическата база на обществото, така и до неговата надстройка. Статистиката на населението е единствената, която държи сметка за числеността и измененията на тази основна икономическа ценност.

Възпроизводството на населението или така нареченото естествено движение на населението се заключава в постоянното възобновяване на населението чрез смяната на отиващите си поколения с нови. За изходни данни, които характеризират възпроизводството на населението, служат числата за броя на родилите се (живородени) и умрелите. Естественият прираст, който е равен на разликата между родилите се и умрелите, е общ показател за темпа на възпроизводството на населението. В него се отразява влиянието на социално-икономическите условия, които определят равнищата на раждаемостта и смъртността. Колкото естественият прираст е по-висок, толкова по-бързо се увеличава населението.

Абсолютните числа за броя на родилите се и умрелите характеризират съвсем малко интензивността на процесите на естественото движение на населението, защото при равни други условия на по-голям брой население отговаря по-голям брой родили се и умрели. За по-пълното характеризиране на тези демографски процеси абсолютните числа се заменят с така наречените относителни числа или коефициенти, които се получават от делението на абсолютните числа на броя на населението. При това прието е демографските коефициенти раждаемост, смъртност и естествен прираст, да се превеждат в годишни или средногодишни, когато данните се отнасят до периоди и да се изчисляват на 1,000 души от населението към средата на годината или към средата на периода.

Коефициентите на раждаемостта, смъртността и естествения прираст в някои социалистически и капиталистически страни са дадени в таблица 1^а на стр. 45.

От числата, вписани в тази таблица, се вижда, че демографските коефициенти през първата половина на настоящия век, както за социалистическите, така и за капиталистическите страни, са претърпели резки промени. Коефициентите на раждаемостта показват не само различията в раждаемостта между отделните страни, но и голямото общо намаление на раждаемостта за всички страни и отделно за всяка от тях. Например, докато в края на миналия и в началото на настоящия век раждаемостта е била от 20 до 47 на 1,000 жители, през 1955 г. е между 15 и 29. Това намаление засяга всички страни без изключение. Обаче характерно е да се отбележи, че раждаемостта през 1955 г. в социалистическите страни е на значително по-високо ниво в сравнение с капиталистическите страни.

* Публикувана в сп. "Статистика" бр. 6/1958 г.